

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Илиана Павлова, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, проф. напр. 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)*

Автор на дисертационния труд: *Боян Зоран Иванович*

Тема на дисертационния труд: *Социални и комуникационни особености на технологичната журналистика*

Основание за представяне на становището: *Заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ № РД 38-145/ 12.03.2019 г.*

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Актуалността на тема, засягаща медиите и технологиите, е безспорна. Нейната значимост се определя от все по-нарастващата роля на комуникациите в съвременния свят. Във време, когато всеки обект може да е медия и всяко следващо поколение на медийното устройство задава параметрите на различни обществени конструкти, научноизследователският поглед на дисертанта Боян Иванович към социалните и комуникационни особености на технологичната журналистика е с приносен характер.

Дисертационният труд демонстрира добрата теоретична подготовка на Боян Иванович, по убедителен начин представя качествата на автора като изследовател, написан е на добър академичен език. Ясно очертани са параметрите на изследването, неговият обект, предмет, цели и задачи, добре изградена е методологичната рамка и са проведени емпиричните изследвания.

Дисертационният труд е в обем от 297 страници и включва: увод, четири глави, заключение, библиография и 3 приложения. Библиографията се състои от 189 източника. Емпиричното изследване в трета глава се основава на извадка от 1821 текста, а това в четвърта глава се базира на 878 материала. В приложенията са представени изходните данни от проведените 2 изследвания, както и списък на онлайн изданията, които са изследвани.

2. Оценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В *уводната част* (с. 5 – 14) са очертани темата, обекта и предмета на изследването, основните цели и задачи, методите на проучване. Технологичната

журналистика е определена като „вид специализирана журналистика, чиято основна задача е да транслира трудните за разбиране от широката аудитория послания и да анализира в дълбочина проблемите, свързани с обхвата на технологиите“ (с. 5).

Първа глава „Въведение в медийните технологии“ (с. 15 – 87) представя основните концепции за медиите и медийните технологии, направени са необходимите терминологични уточнения, проследени са различните отношения: технологиите като „основен двигател на медиите“, медиите като технологии, структурни отношения с технологиите.

Втора глава „Журналистика в технологиите и технологии в журналистиката“ (с. 88 – 152) е посветена на технологичната журналистика и нейните особености. Технологичната журналистика е представена многоаспектно – като част от научната журналистика, към която се числи, тъй като се занимава с представянето на факти от света на технологиите, но и като самостоятелен дял – поради взаимопроникването на човешкия и технологичния свят и необходимостта от комуникиране на технологиите на ежедневен ниво. Разгледани са предпоставките за отделянето на технологичната журналистика от културната журналистика.

Трета глава (с. 153 – 185) включва представително изследване чрез контент анализ на случай – скандалът, развил се в периода януари–юни 2016 г. във връзка с искане на ФБР за отключване на смартфон на технологичната компания „Apple“. Проследено е медийното покритие на темата, както и отношението към двата ключови участника в спора, също темата за сигурността и потребителските права. За целта на изследването е осъществено специално наблюдение на социални и традиционни медии.

Тази глава е от 32 страници и в количествено отношение е несъразмерна спрямо останалите части на труда. Вероятно би било добре да се помисли за обединяването ѝ под обща „шапка“ с четвърта глава, която също се базира на представително проучване.

В четвърта глава „Контент анализ на медийно отразяване на технологична проблематика“ (с. 186 – 235) са поместени резултатите от представително изследване чрез количествен и качествен контент анализ на съдържанието, публикувано в четири онлайн издания (dnevnik.bg, capital.bg, hicomm.bg, kaldata.com).

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Резултатите от проведените два типа контент анализ (количествен и качествен)

дават отговор на въпросите за нивото на проникване на технологиите както в медийното съдържание, така и за вниманието към тях и възприемането им от потребителите.

Дисетрационният труд отговаря на предварително поставените въпроси и задачи. Ясно се откроява изводът: способността на технологиите да „изчезват” в бекграунда, като създават социални структури, е особеност на съвременния свят, която предопределя и все по-голямото значение на самата технологична журналистика – *„технологичните новини са все повече твърди, отколкото меки поради характера и влиянието на съдържанието, което те комуникират с аудиторията“* (с. 248).

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд е с безспорно приносен характер за българското научно пространство в изследването на технологичната журналистика, както и при определянето на нейните характеристики и понятиен апарат. Използваният подход за систематизиране на познанието от сферата на философията на технологиите и медийните и комуникационни теории позволява на Боян Иванович да аргументира своята теза и да покаже, че „гледната точка на субстантивизма е най-близко до актуалната ситуация“, тъй като, избирайки технология, „човекът избира рамка на лайфстайл“, при което самото общество се превръща в технологично общество (с. 242). Оттук е и констатацията, че „в центъра на изследванията на технологиите и тяхното влияние трябва да стои не „развитието“ на технологиите, а тяхното „разпространение“ (с. 242).

С приносен характер е изследването на социалните ефекти от развитието на медиите и свързаните с тях технологии, както и на влиянието на технологиите върху социалната структура. В този аспект е разгледана и технологичната журналистика – като динамично променяща се „с въвеждането на всяко следващо медийно устройство, носещо със себе си собствени обществени конструкции, в които попада неговия краен ползвател“ (с. 6).

5. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, представя точно резултатите от изследването и изводите.

6. Оценка на публикациите и научната дейност

По темата на дисертацията са представени 1 глава от колективна монография и 2 статии, 3 научни доклада, 1 участие в „Ден на докторанта“ и 1 в “Докторантски семинар“. Отчетената публикационна и научна дейност изцяло съответства на изискванията.

7. Препоръки и критични бележки

Считам, че редът на приложенията би било добре да отразява реда на представянето им в дисертационния труд: приложение 1, което съдържа изходните данни от контент анализа на отразяването на технологиите в медиите, се отнася към четвърта глава – следва да се обособи като приложение 2; докато медийният анализ на темата „Apple – ФБР“ – като първо приложение, тъй като се отнася до съдържанието на трета глава от дисертационния труд.

Втората ми бележката е свързана с необходимостта от прецизиране на превода. На с. 82, вместо концепт (понятие, представа) се говори за концепция, която софтуерът на Гугъл си изграждал при машинния превод: *„дали щом компютърът е успял да направи връзка между концепции и думи, които не са били формално свързани... означава, че той е формирал концепция за еднаквото значение на тези думи“*. В разглеждания случай с Гугъл основният въпрос е дали чрез използвания от компанията метод на машинно самообучение алгоритъмът успява да направи връзка между концепта (понятието) и неговия знак (думата) на различни езици.

Препоръката ми е след ортографска корекция и стилистична редакция на текста дисертационният труд да бъде издаден като самостоятелно монографично изследване.

8. Заключение

Като имам предвид качествата на дисертационния труд на тема *„Социални и комуникационни особености на технологичната журналистика“* препоръчвам на уважаемото научно жури да гласува положително и на *Боян Зоран Иванович* да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“, проф. напр. 3.5. *Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)*.

22.04.2019 г.